

KÖZÉPISKOLA

2. ÓRA

Készítette az EFOP 1.8.0-VEKOP-17-2017-00001

„Egészségügyi ellátórendszer szakmai módszertani fejlesztése” című projekt

Népegészségügyi alprojekt A/III. munkacsoportja.

A projekt a Széchenyi 2020 program keretében valósul meg.

Eredménytermék készítésének dátuma:
2019.03.20.

Egészségügyi Ellátórendszer
Szakmai Módszertani Fejlesztése
EFOP-1.8.0-VEKOP-17-2017-00001

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

FOGLALKOZÁSTERV 45 perces tanórára

Célcsoport/osztály: 12. osztály (2. óra)

Modul megnevezése: Egészségügyi szolgáltatások

Témakör megnevezése: Betekintés az egészséggel kapcsolatos jogi szabályozásba 3 témán keresztül: szűrővizsgálatok, gyermekjogok, általános betegjogok

Órakeret/Időtartam: 45 perces tanóra

---

1. Feldolgozandó ismeretek: Betegjogok, betegjogi képviselő, egészségügyi gyermekjogok. Betekintés az egészségügyi ellátást szabályozó, természetes személyeket érintő jogokba, kiemelve a következőket: (1) Jogszabály a szűrővizsgálatokról; (2) Egészségügyi gyermekjogok, kamaszok speciális jogai; (3) Betegjogok (Alaptörvény).

2. Kulcsfogalmak, ismeretek: jogszabály, betegjogok, betegjogi képviselő, egészségügyi gyermekjogok

3. Kapcsolódás a tantárgyak között: Biológia, Egészségtan, Informatika

4. Kapcsolódás a többi modul között: Egészséges jövőkép, Digitális világ, Kapcsolódás modulon belül: az Egészségügyi szolgáltatások 10/2. Szűrővizsgálatok témaköre

5. A foglalkozás fejlesztési eredményei: A tanuló betekintést nyer az egészségügyben alkalmazott 3 kiemelt jogi szabályba (szűrővizsgálatokhoz való jog, egészségügyi gyermekjogok és általános betegjogok), képes lesz önállóan megtalálni egy őt érdeklő jogszabályt, megismeri az alapvető fogalmakat és azt, hogy egy gyermeket, fiatalt, felnőttet milyen jogok illetik meg az egészségügyi ellátórendszerben.

6. Témakörhöz kapcsolódó, felhasználható források a pedagógusnak és a szülőknek:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700051.NM> 51/1997. (XII. 18.) NM rendelet a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról

http://www.jgypk.hu/tamop13e/tananyag_html/jogialapismeretek/12_a_jogszabalyi_hierarchia.html A Szegedi Tudományegyetem jegyzete a jogszabályok rendszeréről

www.njt.hu kereshető Nemzeti Jogszabálytár

<https://docplayer.hu/1355720-Informaciok-az-each-charta-es-fuggelekek-e-a-c-h-european-association-for-children-in-hospital.html>

Információk az EACH Charta-ról és függelékek (EACH European Association for Children in Hospital) teljes verzió magyarul, Az EACH Charta összevetése a magyar jogrenddel. Összeállította: dr. Scheiber Dóra)

<https://www.each-for-sick-children.org/each-charter/each-charter-annotations> (Letölthető EACH kiadvány angolul, kifejtéssel)

<http://docplayer.hu/4695632-Az-each-charta-osszevetese-a-magyar-jogrenddel-osszeallitotta-dr-scheiber-dora.html> (EACH és hazai Egészségügyi Tv. összevetése)

<https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/K%C3%A9zik%C3%B6nyv-a-gyermekjogi-egyezm%C3%A9ny-alkalmaz%C3%A1s%C3%A1hoz.pdf>

(Kézikönyv a Gyermekjogi Egyezmény alkalmazásához – UNICEF Magyarország)

<https://fogalomtar.aek.hu/index.php/Betegjogok> (Állami Egészségügyi Ellátó Központ – ÁEEK, Egészségtudományi Fogalomtár)

<https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=99700154.TV&targetdate=&printTitle=> 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

Időkeret	Elsajátítandó tudásanyag	Óra/Foglalkozás menete Feldolgozás: tanítói/tanulói tevékenységek	Alkalmazott módszerek/ szervezési módok, munkaformák	Alkalmazott szemléltető eszközök, felszerelések, oktatástechnikai eszközök
15 perc	Kötelező, ajánlott szabályok osztályszabály megfogalmazás a	I. <u>Az óra/foglalkozás bevezetése, ismeretátadás:</u> Beszéljük át: Mik a szabályok? Kellenek-e szabályok? Miért? Milyen szabályokat ismerünk: mindenkire vonatkozókat (pl. jogszabályok, törvények), írott, pontosan meghatározott szabályok (pl. jogszabályok, közlekedési szabályok, játékszabályok), közismert, íratlan szabályok (pl. az idősebbnek előre kell köszönni), stb. Be kell tartani a szabályokat? Alakítsunk ki 4-5 fős csoportokat. Csoportok feladata (max. 3 perc): 1. Írjanak 2-3 olyan szabályt, amit gyakorlatilag mindenki betart, mert kötelező. 2. Írjanak 2-3 olyan szabályt, amit gyakran sértenek meg, sokszor nem tartanak be, pedig kötelező 3. Írják le, mi a büntetés, ha valaki nem tartja be a szabályokat (2-3 példa) 4. Írják le, melyik szabályt, törvényt tartják a legbosszantóbbnak, legfeleslegesebbnek, amit jó lenne eltörölni. 5. Írjanak 2-3 olyan szabályt, törvényt, ami jobbá tenné az életet a Földön. 6. Javasoljanak olyan „osztály”szabályokat, amiket betartva jobban fogják magukat érezni az osztályban. Minden csoport adja elő (1-2 perc/csoport)	frontális irányított tanári kérdések tanulói válaszok differenciált csoportmunka: mindegyik csoportnak más a feladata	

		Javaslat: Az utolsó csoport szabályát, ha értékelhető, röviden vitassák meg vagy tegyék el következő alkalmas (osztályfőnöki?) órára.		
5 perc	Szabályok szerepe a társadalomban 51/1997. (XII. 18.) NM rendelet meghatározza, hogy milyen szűrővizsgálatokhoz van jogunk	II. Új ismeret átadása feladatokkal, megfigyelésekkel: II/I. témakör: Szűrővizsgálatok <i>Szabályok nélkül az emberi társadalom széthullana. A szabályok az egymás közti viselkedést, viszonyokat határozzák meg.</i> <i>Vannak íratlan és írott, általános és konkrét szabályok. Egy részük a társadalmi berendezkedés része: jogszabályok, mások egy-egy konkrét élethelyzetet szabályoznak: pl. sportjátékok szabályzata, a munka helyes végzésével kapcsolatos szabályok stb. A szabályok betartását a társadalom, közösség szigorúan ellenőrzi.</i> <i>„Megismerkedünk egy konkrét rendelettel, ami meghatározza, milyen szűrővizsgálatokra van jogunk.”</i> <i>Feladat: keressék meg a Nemzeti Jogszabálytárat interneten; azon belül is a következő rendeletet: 51/1997. (XII. 18.) NM rendeletet.</i> <i>Rendelet megismerése: A kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról.</i> <i>Az 1. sz. mellékletben van felsorolva, mit kell vizsgálniuk és milyen gyakran.</i> <i>A 2. sz. melléklet a felnőttkori vizsgálatokra vonatkozik.</i> <i>A 3. melléklet pedig speciális, úgynevezett népegészségügyi célú, célzott szűrővizsgálatokról rendelkezik.</i> Ingyenesen olvasható valamennyi országos (nem önkormányzati) jogszabály: www.njt.hu	Tanári magyarázat, közös megbeszélés	interneteléréssel rendelkező számítógép

5 perc	Gyermekeként a kórházi ellátásban	II/2. témakör: Egészségügyi gyermekjogok A téma bevezetése: <i>Ki volt már kórházban életében?</i> <i>Sajnos sokan már kisgyermek/gyermekkorukban megtapasztalják, milyen az, amikor egy súlyosabb betegség miatt kórházba kerülünk.</i> <i>Gyűjtsük össze röviden a gyerekeknek milyen speciális igényei vannak az egészségügyben?</i>	osztály szintű megbeszélés	
5 perc	Szemléletváltás, családcentrikus megközelítés	<i>A kórházban kezelt gyermekek érdekeiért, jólétéért létrejött egy nemzetközi szervezet; az EACH (European Association for Children in Hospital) – Európai Szervezet a Kórházban kezelt Gyermekekért.</i> <i>Fontos szemléletváltás történt a gyermekek kórházi tartózkodásában. Pszichológusok és gyermekgyógyászok kimutatták, hogy károsan hat a gyermekekre a családtól történő elválasztás kórházi kezelésük ideje alatt.</i> <i>Megfogalmazódott az EACH Charta, amely 10 pontban foglalja össze a kórházban gondozott gyermekek jogait.</i> www.each-for-sick-children.org	Tanári magyarázat	
	Az EACH charta 10 pontja	Beszéljük meg a 10 pontot a tanulókkal, egyetértenek-e fontosságukkal, illetve vannak-e további javaslataik.		Kivetítés projektoron vagy kinyomtatva 5-6 példányban: 1. Melléklet – Az EACH charta 10 pontja

5 perc	Az Alaptörvényben megfogalmazott jog a testi lelki egészséghez Betegjogok az egészségügyi törvényben	II/3. témakör: Betegjogok A Magyarország Alaptörvénye előírja, hogy mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. (Forrás: Magyarország Alaptörvénye XX. cikk 1. bekezdés) https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv A betegek jogainak és kötelezettségeinek szabályozását elsősorban az egészségügyi törvény második fejezete szabályozza. A betegek jogainak törvényi rögzítése lehetővé teszi, hogy a betegek, illetve az egészségüggyel kapcsolatba kerülő más páciensek egyenrangú félként vegyenek részt az ellátásban. Egészségügyi törvényünk a következő jogcímeket nevesíti a betegjogok között: <ul style="list-style-type: none"> ▪ az egészségügyi ellátáshoz való jog (orvosválasztáshoz való jog) ▪ az emberi méltósághoz való jog ▪ a kapcsolattartás joga ▪ a gyógyintézet elhagyásának joga ▪ a tájékoztatáshoz való jog ▪ az önrendelkezéshez való jog ▪ az ellátás visszautasításának joga ▪ az egészségügyi dokumentáció megismerésének joga ▪ az orvosi titoktartáshoz való jog		
--------	---	--	--	--

10 perc	a betegjogok értelmezése Betegjogi képviselő – miben segíthet?	<p>A tanulók dolgozzanak párokban a következő feladat során:</p> <p>Minden pár kapjon 1-1 tételt a 9-ből, és a 2. Mellékletet vagy a https://fogalomtar.aEEK.hu/index.php/Betegjogok oldalt felkeresve próbálják értelmezni a nekik kijelölt betegjogot úgy, hogy el tudják mondani saját szavaikkal a többieknek.</p> <p>5-8 perc elteltével minden páros mutassa be, prezentálja az adott betegjogot úgy, hogy közben sorban felírjuk a táblára. (Próbálhatnak példákat is mondani.)</p> <p>A feladatot követően röviden tekintsük át a betegjogi képviselő szerepét.</p> <p>A betegjogi képviselő a betegek jogainak védelmét látja el. Az egészségügyi intézményekben jól látható helyen fel van tüntetve a betegjogi képviselő neve, elérhetősége.</p> <ul style="list-style-type: none"> – segíti a beteget <u>az egészségügyi dokumentációhoz való hozzájutásban</u>, azzal kapcsolatos megjegyzések, kérdések feltételében, – <u>segít a betegnek panasa megfogalmazásában, kezdeményezheti annak kivizsgálását</u>, – a beteg írásbeli meghatalmazása alapján <u>panaszt tehet az egészségügyi szolgáltató vezetőjénél, fenntartójánál</u>, illetve – a beteg gyógykezelésével összefüggő ügyekben – eljár az arra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságnál, és ennek során képviseli a beteget, – <u>rendszeresen tájékoztatja az egészségügyi dolgozókat a betegjogokra vonatkozó szabályokról</u>, azok változásáról, illetve a betegjogok érvényesüléséről az egészségügyi szolgáltatónál. <p>A betegjogi képviselők különös figyelmet fordítanak az életkoruk, testi vagy szellemi fogyatékoságuk, egészségi állapotuk, illetve társadalmi-</p>	Páros munka Prezentáció Tanári magyarázat	2. Melléklet – Betegjogok Interneteléréssel rendelkező mobiltelefon vagy számítógép https://fogalomtar.aEEK.hu/index.php/Betegjogok
---------	---	---	---	---

		<p>szociális helyzetük miatt kiszolgáltatott helyzetben lévők betegjogi védelmére, valamint az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésével kapcsolatos panaszokra.</p> <p>(Részletek: https://www.webbeteg.hu/cikkek/egeszseges/365/betegjogi-kepviselok)</p> <p>A betegjogi képviselők tevékenységét az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 30§-32§ szabályozza.</p>		
2 perc		<p>III. Óra végi összefoglalás</p> <p>Kérdezzünk rá, milyen új ismeretet szereztek az órán, volt-e olyan, ami meglepte őket.</p>	osztály szintű megbeszélés	

10 perces kiemelhető blokk

Célcsoport/osztály: 12. osztály (1. óra)

Modul megnevezése: Egészségügyi szolgáltatások

Témakör megnevezése: Betekintés a betegjogokba

Órakeret/Időtartam: 10 perces blokk

Időkeret	Elsajátítandó tudásanyag ismeretek/tartalmaink/célok	Óra/Foglalkozás menete Feldolgozás: tanítói, tanári/tanulói tevékenységek	Alkalmazott módszerek/szervezési módok, munkaformák	Alkalmazott szemléltető eszközök, felszerelések, oktatástechnikai eszközök
3 perc	Az Alaptörvényben megfogalmazott jog a testi lelki egészséghez Betegjogok az egészségügyi	<u>I. Az óra/foglalkozás bevezetése/ráhangelődés:</u> A Magyarország Alaptörvénye előírja, hogy mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. (Forrás: Magyarország Alaptörvénye XX. cikk 1. bekezdés) https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv A betegek jogainak és kötelezettségeinek szabályozását elsősorban az egészségügyi törvény második fejezete szabályozza. A betegek jogainak törvényi rögzítése lehetővé teszi, hogy a betegek, illetve az egészségüggyel kapcsolatba kerülő más páciensek egyenrangú félként vegyenek részt az ellátásban.	tanári közlés	

7 perc	törvényben a betegjogok értelmezése	<p>Egészségügyi törvényünk a következő jogcímekeket nevesíti a betegjogok között:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ az egészségügyi ellátáshoz való jog (orvosválasztáshoz való jog) ▪ az emberi méltósághoz való jog ▪ a kapcsolattartás joga ▪ a gyógyintézet elhagyásának joga ▪ a tájékoztatáshoz való jog ▪ az önrendelkezéshez való jog ▪ az ellátás visszautasításának joga ▪ az egészségügyi dokumentáció megismerésének joga ▪ az orvosi titoktartáshoz való jog <p><u>II. Ismeretátadás, levezetés:</u></p> <p>A tanulók dolgozzanak párokban a következő feladat során:</p> <p>Minden pár kapjon 1-1 tételt a 9-ből, és a 2. Mellékletet vagy a https://fogalomtar.aEEK.hu/index.php/Betegjogok oldalt felkeresve próbálják értelmezni a nekik kijelölt betegjogot úgy, hogy el tudják mondani saját szavaikkal a többieknek 1-2 percben.</p> <p>Pár perc elteltével minden páros mutassa be, prezentálja az adott betegjogot röviden.</p>	páros vagy kiscsoportos munka, prezentáció	1. Melléklet – Betegjogok Internetelérés el rendelkező mobiltelefon vagy számítógép https://fogalomtar.aEEK.hu/index.php/Betegjogok
--------	--	--	---	--

1. Melléklet – Az EACH charta 10 pontja

1. A gyermeket csak akkor utalják kórházba, ha kezelése otthon illetve egynapos ellátás keretében nem megoldható.
2. A gyermeknek joga van ahhoz, hogy kórházi tartózkodása egész ideje alatt hozzátartozó tartózkodjon vele.
3. A szülő számára igény szerint elhelyezést kell biztosítani.
  - 3.1 .A szülőt anyagilag nem terhelheti a kórházi tartózkodás.
  - 3.2. A szülőt tájékoztatni kell őt a kórházi munkarendről és segíteni kell a gyermek ápolásában való részvételét.
4. A gyermeknek és szüleinek egyaránt joga van az érthető tájékoztatáshoz.
  - 4.1. Mindent meg kell tenni a fizikai, az érzelmi fájdalom és a stressz elkerüléséért.
  - 5.1. A gyermeknek és szüleinek joga van megfelelő információk birtokában a kezeléssel kapcsolatos döntésekben részt venni.
  - 5.2. Minden gyermeket óvni kell a fölösleges kezeléstől és vizsgálattól.
    - 6.1. Gyermekeket kortársaikkal együtt kezeljük, ne fektessük őket felnőtt kórterembe.
    - 6.2. Ne legyen kor szerint korlátozás a gyermek látogatói között.
  7. A gyermeknek joga van játszani, kikapcsolódni és tanulni, és ehhez a környezetet a korának megfelelő igények szerint alakítsuk ki.
  8. A gyermek kezelését, ápolását végző személyzet rendelkezzen mindazon képességekkel melyek alkalmassá teszik a gyermek fizikai, érzelmi és fejlődési szükségleteinek kielégítésére.
  9. A gyermek ellátásánál biztosítani kell az állandóságot.
  10. A gyermeket tapintattal, megértéssel kell kezelni és a magánéletét tiszteletben kell tartani.

2. Melléklet – Betegjogok

Az egészségügyi ellátáshoz való jog azt jelenti, hogy minden betegnek joga van:

- sürgős szükség esetén az életmentő, illetve a súlyos vagy maradandó egészségkárosodás megelőzését biztosító ellátáshoz, fájdalomának csillapításához, szenvedésének csökkentéséhez,
- az egészségi állapota által indokolt, megfelelő, folyamatosan hozzáférhető és az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő egészségügyi ellátáshoz,
- arra, hogy tájékoztassák, hogy, abban az esetben, ha az adott egészségügyi szolgáltatónál nem részesíthető az egészségi állapota által indokolt legrövidebb időn belül a szükséges ellátásban, akkor mely egészségbiztosítási szolgáltatóhoz fordulhat, ahol biztosítható számára a kellő szolgáltatás.

Az emberi méltósághoz való jog az egészségügyi ellátás során a beteg emberi méltóságát a lehető legteljesebb mértékig tiszteletben kell tartani.

A betegnek kizárólag az ellátáshoz szükséges beavatkozások végezhetők el, melyből következik, hogy őt orvosi kísérletnek alávetni nem lehet. Valamint kínzó, embertelen, kegyetlen, megalázó vagy büntető jellegű ellátás alkalmazása szintén tilos.

A beteg az ellátás során korlátozható jogainak gyakorlásában, de csak az egészségi állapota által indokolt ideig, a törvényben meghatározott módon és mértékben.

A beteg személyes szabadsága korlátozható ugyan de, csak sürgős esetben, illetve mások és saját testi épsége, egészsége, élete megóvása érdekében.

Mindkét korlátozás csak addig tarthat, ameddig az elrendelés oka fennáll. A korlátozó módszerek és eljárások alkalmazását a kezelőorvos rendelheti el, előzetesen megjelölve azok indítékát és időtartamát. Állandó orvosi felügyelet hiányában, kivételesen indokolt esetben szakápoló is elrendelheti a korlátozást, azonban erről a kezelőorvost haladéktalanul értesíteni kell, és neki a korlátozást 16 órán belül jóvá kell hagynia, vagy a korlátozást meg kell szüntetni. A korlátozó intézkedések alatt álló beteg állapotát és testi szükségleteit rendszeresen ellenőrizni kell.

A beteget csak méltányolható okból és ideig szabad várakoztatni.

A beteg ellátása során szeméremérzetére tekintettel ruházata csak a szükséges időre és szakmailag indokolt mértékben távolítható el. Egyébként pedig jogosultak saját ruháik, személyes tárgyaik használatára.

A betegnek joga van a gyógykezelése idején szeretteivel, hozzátartozóival, és egyéb személyekkel szóban vagy írásban kapcsolatot tartani, látogatókat fogadni, vagy egyes személyeket a látogatásból kizárni, azonban a **kapcsolattartás jogát** a beteg csak betegtársai jogainak tiszteletben tartásával, a betegellátás zavartalanágának biztosításával gyakorolhatja.

A betegnek emellett jogában áll megtiltani, hogy kezeléséről ezen személyek felvilágosítást kapjanak, mely alól csupán gondozása érdekében, közeli hozzátartozója, vagy gondozója kérésére lehet eltérni.

Súlyos állapotú betegnek joga van ahhoz, hogy az általa, vagy cselekvőképtelensége esetén törvényes képviselője által megjelölt személy mellette tartózkodjon. A kiskorú betegnek pedig arra, hogy szülője, vagy törvényes képviselője, vagy az általuk megjelölt személy mellette tartózkodjon. A szülő nőnek arra, hogy az általa megjelölt személy a vajúdás és a szülés alatt folyamatosan vele lehessen, a szülést követően pedig arra, hogy gyermeke vele lehessen, ha ennek szakmai akadályja nincs.

A betegeket megilleti a vallási meggyőződésüknek megfelelő egyházi személlyel való kapcsolattartás és a szabad vallásgyakorlás joga.

A **gyógyintézet elhagyásának joga** alatt értjük, hogy a beteg a gyógyintézetet elhagyhatja, ha azzal mások testi épségét, egészségét nem veszélyezteti, ezt kezelőorvosának bejelentette, valamint a cselekvőképtelensége esetén törvényes képviselője ebbe beleegyezett. Abban az esetben, ha a beteg bejelentés nélkül távozik és állapota azt indokolja, a kezelőorvos értesíti a hatóságokat, valamint a cselekvőképtelen, vagy korlátozottan cselekvőképes beteg törvényes képviselőjét, vagy az ilyen esetre megnevezett személyt. A beteg gyógyintézetből való elbocsátása esetén őt, illetve hozzátartozóját erről lehetőség szerint 24 órával korábban tájékoztatni kell.

A **tájékoztatáshoz való jog** abban áll, hogy a betegeket a számukra érthető módon (figyelemmel életkorára, iskolázottságára, ismereteire, lelkiállapotára, kívánságaira) és nyelven (akár tolmács vagy jeltolmács segítségével) kell teljes körűen tájékoztatni az alábbi kérdésekről, valamint választ adni a tájékoztatás során felmerült kérdéseire.

- egészségi állapotáról, beleértve ennek orvosi megítélését is,
- a javasolt vizsgálatokról, beavatkozásokról,
- a javasolt vizsgálatok, beavatkozások elvégzésének, illetve elmaradásának lehetséges előnyeiről és kockázatairól,
- a vizsgálatok, beavatkozások elvégzésének tervezett időpontjairól,
- döntési jogáról a javasolt vizsgálatok, beavatkozások tekintetében,
- a lehetséges alternatív eljárásokról, módszerekről,
- az ellátás folyamatáról és várható kimeneteléről,

- a további ellátásokról, valamint
- a javasolt életmódról.

A tájékoztatás joga a beteget akkor is megilleti, ha a beleegyezése egyébként nem feltétele a kezelésnek. A cselekvőképtelen vagy a korlátozottan cselekvőképes betegnek is joga van a korának és az elmeállapotának megfelelő tájékoztatáshoz. A betegeknek joguk van megismerni a kezelésükben részt vevő személyek nevét, szakképesítését és beosztását. Az orvos a vizsgálatot megelőzően köteles tájékoztatni a beteget arról, ha a vizsgálat, és az azt követő ellátás térítésköteles. A tájékoztatásról cselekvőképes beteg (valamint 16. életévét betöltött kiskorú) lemondhat, azonban, ha a beavatkozásra a beteg kezdeményezésére kerül sor, lemondása csak írásban érvényes.

A beteget megilleti **az önrendelkezéshez való jog**, amely kizárólag törvényben meghatározott esetekben korlátozható. Bármely egészségügyi ellátás feltétele, hogy ahhoz a beteg megtevesztéstől, fenyegetéstől és kényszertől mentes, megfelelő tájékoztatáson alapuló beleegyezését adja. Ennek keretein belül a beteg szabadon döntheti el, hogy kíván-e egészségügyi ellátást igénybe venni, és, hogy mely egészségügyi ellátásokat kívánja igénybe venni. A betegnek joga van, ahhoz, hogy a kivizsgálásával és a kezelésével kapcsolatos döntésekben részt vegyen. Ezt a beleegyezését megadhatja írásban, szóban vagy ráutaló magatartással. Azonban az invazív beavatkozásokhoz, valamint az önkéntes pszichiátriai gyógykezelésbe vételhez a beteg írásbeli nyilatkozata, vagy két tanú együttes jelenlétével tett szóbeli nyilatkozata szükséges. A beteg beleegyező nyilatkozatát bármikor visszavonhatja, de a beleegyezés alapos indok nélküli visszavonása esetén a felmerült költségek megtérítésére köteles.

A cselekvőképes beteg közokiratban, teljes bizonyító erejű magánokiratban, vagy írásképtelensége esetén két tanú jelenlétében tett nyilatkozattal megnevezheti azt a személyt, aki jogosult helyette a beleegyezés és a visszautasítás jogát gyakorolni, valamint megnevezheti azokat, akiket kizár ebből a jogosultságból. Azonban a cselekvőképtelen beteg ezen nyilatkozatának hiányában az alábbi személyek a következő sorrendben jogosultak helyette döntést hozni, azzal, hogy döntésük nem érintheti hátrányosan a beteg egészségi állapotát.

a beteg törvényes képviselője, ennek hiányában

a beteggel közös háztartásban élő, cselekvőképes

házas társa vagy élettársa, ennek hiányában

gyermeke, ennek hiányában

szülője, ennek hiányában

testvére, ennek hiányában

nagyszülője, ennek hiányában

unokája;

ennek hiányában a beteggel közös háztartásban nem élő, cselekvőképes

gyermeke, ennek hiányában

szülője, ennek hiányában

testvére, ennek hiányában

nagyszülője, ennek hiányában

unokája.

Ha az egy sorban nyilatkozattételre jogosultak nyilatkozata ellentétes, akkor a beteg várható egészségi állapotára kedvezőbb döntést kell figyelembe venni. A cselekvőképtelen, valamint a korlátozottan cselekvőképes, és a 16. életévét betöltött beteg véleményét a szakmailag lehetséges mértékig figyelembe kell venni. Vélelmezni kell a beteg beleegyezését, ha egészségi állapota következtében beleegyező nyilatkozatra nem képes, és a helyette döntési joggal bíró személy beleegyező nyilatkozatának beszerzése olyan késsedelemmel járna, mely a beteg egészségi állapotának súlyos vagy maradandó károsodásához vezetne. Nincs szükség a beteg beleegyezésére, ha az adott beavatkozás vagy intézkedés elmaradása mások testi épségét, egészségét súlyosan veszélyezteti, vagy ha a beteg közvetlen életveszélyben van. Amennyiben az invazív beavatkozás során, annak olyan kiterjesztése válik szükségessé, amely nem volt előre látható, az erre irányuló beleegyezés hiányában csak akkor végezhető el, ha azt sürgős szükség fennállása indokolja, vagy ha ennek elmaradása a betegre aránytalanul súlyos terhet róna. Ha a beavatkozás kiterjesztése a beteg valamely szervének elvesztéséhez, vagy funkciójának teljes kieséséhez vezet, csak akkor végezhető el, ha a beteg közvetlen életveszélyben van, vagy ha ennek elmaradása a betegre aránytalanul súlyos terhet róna. A beteg írásbeli engedélye szükséges ahhoz, hogy éltében eltávolított sejtjét, sejtalkotórészét, szövetét, szervét, testrészét bármilyen célra felhasználják, kivéve a szokásos módon történő megsemmisítést. A betegnek joga van arra, hogy halála esetére rendelkezzen a holttestét érintő beavatkozásokról.

Minden cselekvőképes beteget megillet **az ellátás visszautasításának joga**, kivéve, ha ezzel mások életét, vagy testi épségét veszélyezteti, és lehetőség szerint ki kell vizsgálni, hogy mi vezette a beteget a kezelés visszautasításának eldöntésére, valamint ennek keretén belül tájékoztatni kell a kezelés elmaradásának következményeiről. A beteg minden olyan ellátást, amelynek elmaradása esetén egészségi állapotában várhatóan súlyos vagy maradandó károsodás következne be, csak közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban, illetve írásképtelensége esetén két tanú együttes jelenlétében utasíthat vissza. Ez utóbbi esetben a visszautasítást az egészségügyi dokumentációban rögzíteni kell, amelyet a tanúk aláírásával hitelesítenek. Ez a jog nem illeti meg a cselekvőképtelen és a korlátozottan cselekvőképes beteget, valamint azt a nőt, aki gyermeket vár és várhatóan képes lesz annak kihordására.

Életmentő vagy életfenntartó ellátás visszautasítására csak abban az esetben van lehetőség, ha a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkori állása szerint gyógyíthatatlan és rövid időn belül halálhoz vezet. Az előbbi feltételek melletti visszautasítás csak akkor érvényes, ha egy háromtagú orvosi bizottság a beteget megvizsgálja és egybehangzóan, írásban nyilatkozik arról, hogy a beteg döntését a következmények tudatában hozta meg, illetve, hogy a feltételek fennállnak, továbbá a beteg az orvosi bizottság (tagjai: a beteg kezelőorvosa, egy, a beteg kezelésében részt nem vevő szakorvos, és egy pszichiáter) nyilatkozatát követő 3. napon - két tanú előtt - ismételten kinyilvánítja a visszautasításra irányuló szándékát. Amennyiben a beteg nem járul hozzá az orvosi bizottság vizsgálatához, a kezelés visszautasítására vonatkozó nyilatkozata nem vehető figyelembe.

Cselekvőképes személy későbbi esetleges cselekvőképtelen állapotára közokiratban gyakorolhatja a visszautasítás jogát, valamint megnevezheti azt a személyt, aki a visszautasítás jogát helyette, nevében gyakorolhatja. A nyilatkozat csak akkor érvényes, ha pszichiáter szakorvos egy hónapnál nem régebbi szakvéleményben igazolja, hogy a személy a döntését a lehetséges következmények tudatában hozta meg. A nyilatkozatot két évente meg kell újítani.

A beteg a visszavonásra vonatkozó döntést bármikor, alaki kötöttségek nélkül visszavonhatja.

A beteget megilleti az **egészségügyi dokumentáció megismerésének joga**, azaz joga van az egészségügyi dokumentációban szereplő adatainak a megismerésére, valamint arra, hogy egészségügyi adatairól felvilágosítást (fénymásolatot is) kérjen. Ennek keretein belül a beteg jogosult a gyógykezeléssel kapcsolatos adatainak kezeléséről tájékoztatást kapni, fekvőbeteg ellátásból való elbocsátáskor zárójelentést kapni, egészségügyi adatairól összefoglaló vagy kivonatos véleményt kapni. Az egészségügyi dokumentációval az egészségügyi szolgáltató rendelkezik, a benne szereplő adatokkal pedig a beteg. A beteg kezdeményezheti a pontatlan, vagy hibás adatainak kijavítását az egészségügyi dokumentációban. A beteg egészségügyi dokumentációba való betekintési joga nem sértheti más személy magántitok-védelemhez való jogát. Cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes beteg egészségügyi dokumentációjába maga a beteg, törvényes képviselője, vagy erre felhatalmazott személy tekinthet be. Cselekvőképes beteg felhatalmazhat más személyt az egészségügyi dokumentációjába való betekintésre, illetve arra, hogy arról másolatot készíthessen, de csak ellátásának idejére, azt követően csak teljes bizonyító erejű magánokiratban felhatalmazott személy jogosult erre. A beteg életében illetőleg halála estén házastársa, egyenes ágbeli rokona, testvére, élettársa jogosult a beteg egészségügyi adatainak megismerésére, ha annak saját egészségügyi ellátása szempontjából, vagy az ők, illetve leszármazóik éltét,

egészségét befolyásoló ok feltárása szempontjából jelentősége van. A beteg halála esetén törvényes képviselője, közeli hozzátartozója, valamint örököse - írásos kérelme alapján - jogosult a halál okával összefüggő vagy összefüggésbe hozható, továbbá a halál bekövetkezését megelőző gyógykezeléssel kapcsolatos egészségügyi adatokat megismerni, az egészségügyi dokumentációba betekinteni, valamint azokról - saját költségére - másolatot kapni. A beteg kérésére fekvőbeteg intézményből való elbocsátásakor, járóbeteg és fogászati ellátást követően elszámolási nyilatkozatot kell kapjon. A háziorvosi ellátás után nem kell elszámolási nyilatkozatot kiállítani.

A beteg jogosult arra, hogy az egészségügyi ellátásban részt vevő személyek az ellátás során tudomásukra jutott személyes és egészségügyi adatait csak az arra jogosult személlyel közöljék, és azokat bizalmasan kezeljék, azaz **az orvosi titoktartás jogához**. A betegnek joga van arról nyilatkozni, hogy betegségéről, annak várható kimenetéről, kiknek adható felvilágosodás, illetve, hogy kiket zár ki egészségügyi adatainak részleges vagy teljes megismeréséből.

Az érintett beteg egészségügyi adatait hozzájárulásának hiányában kell közölni, ha ezt törvény elrendeli, vagy ha ezt mások életének, testi épségének és egészségének védelme szükségesség teszi.

A beteg további gondozását, ápolását végző személlyel közölni lehet azokat az egészségügyi adatokat, amelyek hiánya a beteg egészségi állapotának károsodásához vezethet.

A betegnek joga van ahhoz, hogy vizsgálata és gyógykezelése során csak azok a személyek legyenek jelen, akiknek részvétele az ellátásban szükséges, illetve azok, akiknek jelenlétéhez a beteg hozzájárult. A betegnek joga van ahhoz, hogy vizsgálatára és kezelésére olyan körülmények között kerüljön sor, hogy azt beleegyezése nélkül mások ne láthassák, illetve ne hallhassák, kivéve, ha a sürgős szükség és a veszélyeztető állapot esetén ez elkerülhetetlen.

A betegnek joga van megnevezni azt a személyt, akit fekvőbeteg-gyógyintézetbe történő elhelyezéséről, egészségi állapotának alakulásáról értesíthetnek, illetve joga van bármely személyt ebből kizárni. A beteg által megnevezett személyt a fekvőbeteg-gyógyintézet köteles értesíteni a beteg elhelyezéséről és annak megváltoztatásáról, valamint egészségi állapotának jelentős mértékű változásáról.

Forrás: <https://fogalomtar.aEEK.hu/index.php/Betegjogok>